

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 5, 48 IR 51 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS TARNYBOS STATUTO 77 IR 78 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS DIPLOMATINĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1012 92 IR 95 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1649 60 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PROKURATŪROS ĮSTATYMO NR. I-599 47 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 40 IR 48 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ ADMINISTRACINĖS PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO NR. VIII-730 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO NR. IX-2135 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TOLIAU- PROJEKTAI)
(TAP-20-970-20-978; TAIS NR. 20-2209(2), 20-2200(2), 20-2202(2), 20-2199(2), 20-2204(2), 20-2205(2), 20-7984, 20-2206(2), 20-2208(2).**

2020-06-16 Nr. NV-1680

Vilnius

Projektų teikėja – Vidaus reikalų ministerija.

Projektų tikslas. Sudaryti lygias galimybes (teises) gauti išeitinę išmoką iš pareigų atleidžiamiesiems viešojo sektoriaus darbuotojams (valstybės tarnautojams, vidaus tarnybos sistemos pareigūnams, diplomatom, prokurorams, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams ir kitiems valstybės pareigūnams), kuriems sukako 65 metai ar suėjo kitas maksimalus tarnybos laikas.

Dabartinė situacija. Vyriausybė 2020 m. sausio 15 d. priėmė nutarimą Nr. 35 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. XIII-1370 48 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3798“, kuriuo pritarė Valstybės tarnybos įstatymo Nr. XIII-1370 48 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3798 tikslui – sulygininti valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atleidžiamų iš darbo sukačius senatvės pensinį amžių, teises gauti išeitinę išmoką, tačiau pasiūlė Seimui nesvarstyti įstatymo projekto, nes jame nustatytas išeitinės išmokos mokėjimą iš pareigų atleidžiamiesiems valstybės tarnautojams, kuriems sukako 65 metai, būtų neužtikrinta bendra ir subalansuota išeitinių išmokų (kompensacijų) mokėjimo sistema kitiems viešojo sektoriaus darbuotojams.

Šiuo metu išeitinę išmoką (kompensaciją) turi teisę gauti teisėjai, sulaukę 65 metų, generalinis prokuroras ir jo pavaduotojai, sulaukę 65 metų, žvalgybos pareigūnai, sulaukę 55 metų (jei jų tarnyba nebuvo pratęsta) arba sulaukę socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus (jei jų tarnyba buvo pratęsta iki socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus), profesinės karo tarnybos kariai.

Pagal Darbo kodekso 56 straipsnio 1 dalį, išeitinės išmokos iš darbo savo noru išeinantiems darbuotojams priklauso, kai darbuotojui sukanka pensinis amžius ir jis dirba pagal neterminuotą darbo sutartį. Tokiu atveju darbuotojui privaloma išmokėti 2 jo vidutinio darbo užmokesčių dydžio išeitinės išmokas, o jeigu darbo santykiai tęsiasi trumpiau negu vienerius metus, – 1 jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinę išmoką.

Tačiau valstybės tarnautojai, vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, diplomatai, dalis valstybės pareigūnų (pavyzdžiui, prokurorai, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnai ir t. t.) neturi teisės gauti išeitinę išmoką (kompensaciją) sulaukę 65 metų ar kito amžiaus, su kuriuo siejamas maksimalus tarnybos laikas.

Projektų esmė. Projektai siūloma nustatyti:

- **išeitinių išmokų mokėjimą valstybės tarnautojams, diplomatom ir prokurorams, kai jie iš pareigų atleidžiami sukakus 65 m.** (suėjo maksimali tarnybos trukmė);
- siekiant nepažeisti lygiateisiškumo principo, Valstybės tarnybos įstatyme siūloma nustatyti, kad išeitinė išmoka sulaukus 65 metų **mokama ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams**, jeigu jie iš pareigų atsistatydina savo noru (prašymu) dėl 65 metų sukakties;
- vidaus tarnybos sistemos pareigūnams išeitines išmokas mokėti, kai jie iš vidaus tarnybos atleidžiami sukakus Vidaus tarnybos statuto 73 straipsnyje nustatytam amžiui;
- Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams (išskyrus vadovą ir jo pavaduotojus) mokėti išeitines išmokas, kai jie iš pareigų atleidžiami sulaukus **60 m.** amžiaus, jeigu jų tarnybos laikas nebuvo pratęstas arba baigėsi jų tarnybos laikas pratęstas iki senatvės pensijos amžiaus. Pažymėtina, kad Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 13 straipsnyje nėra nustatytas maksimalus amžius, kurio sulaukę Specialiųjų tyrimų tarnybos vadovas ir jo pavaduotojai būtų atleidžiami iš pareigų, todėl siekiant nepažeisti lygiateisiškumo principo, siūloma nustatyti, kad vadovui ir jo pavaduotojams išeitinė išmoka taip pat mokama, jeigu jie iš pareigų atsistatydina savo noru dėl to, kad jiems sukanca senatvės pensijos amžius;
- kad valstybės pareigūnams, kurie savo noru (prašymu) atsistatydina (atleidžiami) iš pareigų dėl 65 metų sukakties, *mutatis mutandis* taikomos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos ir mokama išeitinė kompensacija;
- kad valstybės tarnautojams, pareigūnams ir profesinės karo tarnybos kariams, išleistiems į atsargą, **būtų mokama 2 mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.** Prokuratūros įstatyme siūloma ir toliau palikti galimybę indeksuoti (t. y., didinti 1,5, 2 ar 3 kartus priklausomai nuo tarnybos stažo) išeitinę išmoką, kuri mokama Generaliniam prokurorui ir jo pavaduotojams juos atleidžiant iš pareigų dėl 65 metų sukakties, kitiems prokurorams siūloma nustatyti 2 mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinę išmoką;
- atsižvelgiant į kario statuso ypatumus, teisėtų lūkesčių ir lygiateisiškumo principus, siūloma kariams mokamų išeitinių išmokų dydžius nustatyti atsižvelgiant į vidaus tarnybos sistemos pareigūnams nustatytus išeitinių išmokų dydžius – t. y., kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama vadovybės iniciatyva arba valia ne dėl kario kaltės, taip pat pasibaigus profesinės karo tarnybos sutarties terminui, išmokama 2 mėnesių Vyriausybės nustatyta tvarka apskaičiuoto vidutinio jo atlyginimo dydžio išeitinė išmoka. Ši išmoka kariams, nepertraukiamai ištarnavusiems krašto apsaugos sistemoje daugiau kaip 5 metus, didinama pusantro karto, daugiau kaip 10 metų – du kartus, daugiau kaip 20 metų – tris kartus;
- išeitinės išmokos būtų mokamos valstybės tarnautojų ir pareigūnų atleidimo iš pareigų (tarnybos) dieną, o atliekant tarnybinio nusižengimo tyrimą (patikrinimą), o tuo atveju, kai baigus šį tyrimą (patikrinimą) priimamas sprendimas, kuriuo pripažįstama, jog iš pareigų atleistas valstybės tarnautojas ar pareigūnas padarė tarnybinį nusižengimą, už kurį turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų (diplomato tarnybos sutarties ar terminuotos diplomato tarnybos sutarties nutraukimas), išeitinė išmoka nemokama.

Preliminarus lėšų poreikis: 2021 m. – 3 mln. 522,3 tūkst. Eur., 2022 m. – 4 mln. 278,1 tūkst. Eur., 2023 m. – 5 mln. 9 tūkst. Eur. Išeitinės išmokos bus mokamos iš asignavimų valdytojams atitinkamais metais valstybės ar savivaldybės biudžetuose patvirtintų bendrųjų asignavimų, todėl projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų skirti nereikės.

Derinimas. Projektai derinti su Teisingumo, Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Užsienio reikalų, Krašto apsaugos ministerijomis, Generaline prokuratūra, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Vyriausybės atstovų įstaiga, Ryšių reguliavimo tarnyba ir Lietuvos savivaldybių asociacija. Generalinė prokuratūra, Ryšių reguliavimo tarnyba ir Lietuvos savivaldybių asociacija pastabų ir pasiūlymų neturėjo. Vyriausybės atstovų įstaiga per nustatytą terminą išvados nepateikė. Pagal Užsienio reikalų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos ir Teisingumo ministerijos

pastabas ir pasiūlymus patikslinti projektai darbo tvarka suderinti su šiomis ministerijomis. Finansų ministerijos pasiūlymas papildyti Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymą ir pastaba išeities išmokas mokėti dalimis, taip pat Specialiųjų tyrimų tarnybos pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta, įvertinti parengtoje derinimo pažymoje.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatom. Projektai tiesiogiai Vyriausybės programos neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada. Pritariant tikslui sudaryti lygias galimybes gauti išeitinę išmoką iš pareigų atleidžiamiesiems valstybės tarnautojams ir pareigūnams, kuriems sukako 65 metai ar suėjo kitas maksimalus tarnybos laikas, vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad **valstybės tarnautojams, diplomatom, teisėjams, kitiems pareigūnams yra nustatytas maksimalus tarnybos laikas, kai suėjus tam tikram amžiui atleidžiama iš tarnybos ir netenkama atitinkamo statuso be galimybės vėl eiti tas pačias pareigas**, todėl išmoka galėtų būti vertinama kaip kompensacija už netenkamą statusą ir tarnybą valstybei, tuo tarpu politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, valstybės pareigūnai (išskyrus Ryšių reguliavimo tarnybos direktorių ir Vyriausybės atstovus) nustatyto amžiaus apribojimo neturi ir juos **atleidus, pavyzdžiui, iš politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigų, jis galėtų vėl būti priimamas į kitas (ar tas pačias) politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigas.**

Abejotina dėl projektų, kuriais pripažįstamas netekusiais galios Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus ir Vyriausybės atstovų įgaliojimų netekimo pagrindas – sukanka senatvės pensijos amžius. Projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad maksimali tarnybos trukmė ar amžius, iki kurio leidžiama eiti pareigas, valstybės pareigūnams nenustatyti, išskyrus Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriui ir Vyriausybės atstovams (jų įgaliojimai nutrūksta (atleidžiami iš pareigų) – sulaukus senatvės pensijos amžiaus), todėl projektais, siekiant nuoseklaus teisinio reguliavimo, siūloma pripažinti netekusiu galios šį atleidimo pagrindą (sukanka senatvės pensijos amžiaus). Pažymėtina, kad ir pagal esamą teisinį reglamentavimą dirbančiųjų viešajame sektoriuje maksimali tarnybos trukmė varijuoja nuo 55 m. iki 65 m. ar visiškai neribojama, tad nuoseklaus teisinio reglamentavimo tikslas yra sunkiai pasiekiamas. Be to, siūlytina įvertinti ir priežastis / veiklos specifiką, dėl ko įstatymų leidėjas būtent šiems valstybės pareigūnams nustatė maksimalų tarnybos laiką (atleidimo pagrindą) iki sulaukus senatvės pensijos amžiaus (Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo nauja redakcija, kurioje įtvirtintas šis įgaliojimų nutrūkimo pagrindas įsigaliojo visai neseniai – 2019 m. liepos 2 d.). Svarstyтина ateityje nustatyti maksimalų tarnybos laiką visiems valstybės pareigūnams.

Siūlome įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020 m. birželio 16 d. išvadoje Nr. NV- 1674 pateiktas pastabas ir pasiūlymus ir projektus svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Aušra Balčiūnaitytė